

УДК 347.1:340.132-048.445

DOI <https://doi.org/10.32837/chc.v0i36.194>

Завальнюк Сергій Володимирович,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3146-0216>

КЛАСИФІКАЦІЇ І ВИДИ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Постановка проблеми. Актуальним і практично значущим питанням залишається класифікація прогалин у цивільному законодавстві. Як зазначає О.М. Калашник, виділення окремих видів прогалин з метою їх більш глибокого пізнання, з'ясування причин їх появи, а згодом їх подолання чи усунення дозволить удосконалити законодавчий процес, покращити нормотворчу техніку актів законодавства, забезпечити законність у процесі реалізації норм [8, с. 196]. З погляду вдосконалення правового регулювання важливе значення має вирішення питання про класифікацію прогалин у законодавстві та їх критерії, тому що залежно від приналежності прогалини до певного класу (виду) по-різному вирішуються питання, методи та способи їх подолання суб'єктами правозастосування, зокрема органами державної влади.

Стан дослідження теми. Дослідження питання правової природи класифікацій видів прогалин у цивільному законодавстві так чи інакше в своїх працях досліджували такі вчені, як В.І. Акімов, С.С. Алексєєв, С.І. Вільнянський, В.К. Забігайло, О.С. Іоффе, О.М. Калашник, О.М. Капля, С.І. Клім, О.Е. Кутафін, В.В. Лазарєв, І.В. Михайловський, К.М. Поляник, Д.Н. Рябова, О.Ф. Скакун, О.М. Тарнопольська, Ю.А. Тихоміров, Ю.Н. Тодика, В.Д. Яворський, Ф.Р. Уранський, Л.С. Явич та багато інших. Однак більшість із вказаних авторів, досліджуючи питання прогалин, майже завжди ототожнюють поняття «прогалини у праві» і «прогалини у законодавстві». Також більшість із вказаних авторів зовсім не розглядали цивільно-правовий аспект поставленого питання, що надає нашій статті ще більшої актуальності.

Мета статті. Оскільки метою статті є дослідження класифікації і види прогалин у цивільному законодавстві, нам варто вирішити такі завдання:

- визначити класифікації і види прогалин у цивільному законодавстві України;
- запропонувати та обґрунтувати виділення окремих класифікацій та видів прогалин у цивільному законодавстві;
- дослідити правову природу, причини виникнення різних видів прогалин у цивільному законодавстві, їхній вплив на динаміку перебігу цивільних правовідносин.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основою для визначення критеріїв поділу на види прогалин у законодавстві є підстави їх виникнення. Так, можна виділити різновиди прогалин у законодавстві, які зумовлені: неповнотою норм у нормативно-правових актах; протиріччям наявних нормативних приписів (за таких умов прогалини можна віднести до колізійних прогалин); повною відсутністю норми.

Варто враховувати думку В.В. Лазарева, який здебільшого ґрунтує свої погляди на легістському підході (тобто концепція праворозуміння, з якою ототожнюється право і закон, і як наслідок, поняття «прогалини в праві» ототожнюється з поняттям «прогалини в законодавстві») і називає критерії, які можуть бути використані для поділу прогалин на види: зміст і структура правового матеріалу; причини і час виникнення прогалини; ставлення законодавця до прогалин і його вина в їх виникненні; способи встановлення прогалин; засоби усунення [12, с. 30]. Вважаємо доречним до останнього критерію додати способи подолання прогалин.

Враховуючи наведені підстави виникнення прогалин у цивільному законодавстві, розглянемо такі їх класифікації та види. У правовій літературі, відповідно до легістського підходу до трактування прогалини, є традиція виділяти так звані «уявні» і «реальні» (С.І. Клім пропонує «реальні» прогалини називати «дійсними» [10, с. 109]) прогалини [22, с. 48].

Уявні прогалини являють собою обставини, коли певні суспільні відносини чи явища не знаходяться в межах правового регулювання (тобто чинне законодавство не врегульовує ці відносини), проте, на погляд окремих осіб, даним відносинам це вкрай необхідно. Таким чином, прогалина називається уявною лише тому, що, на думку прибічників «вузького» підходу до розуміння поняття «прогалини», вона фактично відсутня в нормативно-правових актах. Адже можливі випадки, коли суспільні відносини можуть бути врегульовані гуманістичними, етичними чи моральними нормами, а не лише нормами права, зокрема нормами законодавства. Тому неможливо стверджувати про можливість існування прогалини тоді, коли не вказано у чинному законодавстві про правові наслідки за порушення побутових обіцянок, як наприклад, дитиною винести сміття чи друга про зустріч в кафе. Проте сучасні тенденції змін законодавства вказують на поступове зближення таких категорій, як право і мораль, і прикладом може слугувати те, що порушення норм моралі сьогодні може мати негативні наслідки, зокрема, згідно зі ст. 7 Закону України «Про рекламу» реклама не повинна містити інформації або зображень, які порушують етичні, гуманістичні, моральні норми, нехтують правилами пристойності [16].

Під реальною прогалиною згідно з таким підходом розуміється відсутність норми законодавства чи частини норми, яка б врегульовувала певні суспільні відносини, які перебувають у межах правового регулювання, а саме в межах впливу чинного законодавства [17, с. 23]. Реальну прогалину можна спостерігати у разі, коли певне питання знаходиться в межах правового регулювання і воно потребує вирішення правовими засобами, проте таке врегулювання непередбачене або передбачено не повною мірою [11, с. 610–611]. Прикладом реальної прогалини може слугувати питання стосовно встановлення правового статусу допоміжних приміщень, які розташовані в будинках нежитлового фонду, що чинним законодавством не передбачено, тоді як аналогічна ситуація щодо допоміжних приміщень

у багатоквартирних будинках житлового фонду врегульована на достатньому рівні.

Юристи-науковці також розглядають «прогалини у законі» і «прогалини поза законом», звертаючи увагу на те, що прогалини у законі свідчать про відсутність врегулювання в формальному вираженні права, тоді як «прогалини поза законом» наявні, коли мають місце вади метасистеми, яка входить у сферу наявних нормативно-правових актів [6, с. 58–59]. Аналогічний зміст притаманний внутрішнім і зовнішнім прогалинам, прогалини *de lege lata* (з погляду чинного закону) та *de lege ferenda* (з погляду законодавчого припущення). Лєвова частина вчених-юристів, характеризуючи прогалини у законодавстві, виокремлюють повні та неповні прогалини. Зокрема, С.І. Вільнянський вказує на те, що не можна зводити прогалини у законодавстві лише до випадків повного нормативно-правового регулювання окремих відносин. Адже прогалини можуть також бути там, де чинні норми не охоплюють повністю весь спектр обставин конкретного випадку, тобто неповні норми, і можуть мати місце там, де наявні декілька норм, які перебувають у протиріччі між собою [5, с. 54]. Отже, С.І. Вільнянський виокремлює повні і неповні прогалини, і такі, що є наслідком протиріч норм між собою.

С.С. Алексєєв наполягає на тому, що прогалини являють собою поняття, яке має відношення до неповноти застосування права, і що необхідно відмежовувати неповне врегулювання від випадків повної відсутності правового регулювання певних суспільних відносин [2, с. 261]. Своєю чергою В.В. Лазарєв вважає, що прогалини мають місце у разі цілковитої відсутності нормативно-правових вказівок і в разі неповноти чинних нормативно-правових актів. Щодо повної відсутності нормативно-правових актів, то про таку може йтися у разі, коли нормотворецем не були врегульовані окремі суспільні відносини, які потребують цього. Така неповнота чинного законодавства виражається як у відсутності нормативно-правового акту, що необхідний для врегулювання певних правовідносин, так і у неповноті таких нормативно-правових актів [13, с. 81, 86].

Таким чином, повні прогалини мають місце тоді, коли законодавчі органи не врегульовують конкретні суспільні відносини, коли таким відносинам є необхідним нормативне опосередкування. Доволі часто це зумовлено тим, що орган законодавчої ініціативи не встановлює врегулювання окремим правовідносинам, або таке врегулювання стало необхідне після того, як такий

орган вже встановив певні межі врегулювання вже прийнятими нормативно-правовими актами [19, с. 11].

Велика кількість науковців-правників (С.С. Алексєєв, О.С. Іоффе, В.В. Лазарєв, І.В. Міхайловській, О.Ф. Скакун, М.Д. Шаргородський та інші [3, с. 258–259; 7, с. 368; 12, с. 34; 14, с. 712; 18, с. 402]) виділяють прогалини за часом виникнення: первинні і вторинні. Так, первинні прогалини виникають в момент прийняття нормативно-правового акту. Такі прогалини виникають як наслідок того, що законодавець не мав уявлення про потребу в правовому регулюванні існуючих суспільних відносин або усвідомлював таку необхідність, проте через своє упущення не врегулював їх, приймаючи законодавчий акт [22, с. 53].

В.В. Лазарєв переконаний, що первинні прогалини можна поділити на ті, що підлягають пробаченню, і ті, що не можна пробачити. На його думку, прогалини, які можна пробачити, можливі, коли компетентний законодавчий орган не знав і не міг знати про існування відносин, що вимагають (здатних вимагати) правового регулювання. За умов, коли орган, який приймає нормативно-правові акти, усвідомлював про існування певних явищ або міг передбачити їх появу у близькому майбутньому, знав про необхідність закріплення певних відносин у прийнятому нормативному акті, але упустив їх регулювання, прогалини виявляються такими, що неможливо пробачити [22, с. 53].

Наявність вторинних прогалин зумовлена, по-перше, виникненням цілком нових, які не існували раніше, обставин суспільних відносин, яким необхідне правове регулювання, «нових відносин, які хоча і охоплюються правом, але в деталях не могли бути передбачені законодавцем» [3, с. 258–259; 18, с. 402], по-друге, виникненням потреби нормативного регулювання таких явищ, до яких раніше право було байдужим [22, с. 53–54]. Наприклад, в українському законодавстві відсутній законодавчий акт, у сферу регулювання якого входили б правовідносини щодо використання міжнародної мережі Інтернет у наданні інтернет-послуг фізичними і юридичними особами та у здійсненні своїх повноважень спеціальними органами, в чю юрисдикцію входив би розгляд питань стосовно надання такого виду послуг, з чого виникає проблематика цивільно-правового характеру, яку ще варто буде вирішити у майбутньому [9, с. 83]. Таким чином, цивільні правовідносини, які виникли в ході надання інтернет-послуг, стали поширеними вже

після набуття чинності Цивільним кодексом України, що вказує на їхню вторинність. Зауважимо, що запропонована В.В. Лазарєвим класифікація прогалин є доволі простою і послідовною [19, с. 13].

Залежно від причин виникнення в літературі можна зустріти умовний розподіл прогалин на формальні (суб'єктивні) і матеріальні (об'єктивні) (Е.Ш. Кемуларія, В.В. Лазарєв). До формальних належать ті прогалини в законодавстві, які з'явилися внаслідок недотримання правил законодавчої техніки, ігнорування норм мови, на якій написаний закон, внаслідок неправильного використання відповідних понять і інших недоліків в юридичному оформленні думки законодавця [4, с. 236–237]. В.В. Лазарєв для визначення прогалин цього виду використовує назву «технічні прогалини» [3, с. 258–259; 18, с. 402], під якими він розуміє такі недоліки правових норм, які пов'язані з недосконалістю законодавчої техніки. При цьому саму законодавчу техніку науковець характеризує як сукупність правил для найбільш раціонального і вірного викладу, норм, статей і правових інститутів в нормативно-правових актах з метою доведення їх вираження до максимально ідеальної форми [12, с. 35]. За умови відсутності цих правил, а тим паче за умови їх порушення, в тексті нормативно-правових актів можливо спостерігати безладність впорядкування змісту, багатослівність, непостійність у виразах і так далі, як наслідок – виникнення недоліків і прогалин у законодавстві [22, с. 55].

Під об'єктивними (матеріальними) прогалинами розуміють неповноту тих норм, які були видані вчасно, але з огляду на те, що кодифіковані роботи ведуться тривалий період часу, частково або повністю перестали відповідати суспільним потребам [22, с. 55].

Слід зазначити, що з точки зору «вузького» підходу до визначення сутності прогалини в законодавстві об'єктивні прогалини якраз і є уявними. Ця обставина дозволяє Е.Ш. Кемуларія з усієї сукупності видів прогалин виділяти лише три: формальні (технічні), уявні і реальні [4, с. 239]. При цьому, враховуючи інтереси подальшого усунення прогалини, під формальними прогалинами названий автор розуміє такі, за наявності яких «те чи інше питання законодавством прямо не регламентоване, але відповідь на нього може бути знайдена за допомогою різних прийомів аналізу і тлумачення правових норм» [4, с. 239]. З подібних міркувань виникає дуже примітний практичний висновок: уявні і формальні прогалини виключають використання

аналогії під час вирішення конкретних справ (зокрема, в цивільно-процесуальному праві), тоді як наявність реальної прогалини служить підставою для її застосування [4, с. 242].

Представник «вузького» розуміння прогалини В.І. Акімов, як уже говорилося вище, з посиланням на М.М. Агаркова ділить прогалини на законодавчі (відносини, з якихось причин не врегульовані законодавцем і відповідно такі, які доцільно врегулювати новим законом) і технічні (які вбачають наявність правового врегулювання окремого випадку, проте у разі вирішення спору судом останній не надав потрібні або достатньо повні директиви щодо врегулювання даного спору) [1, с. 111]. На підставі наведеної думки будуть допустимими припущення, що в уявленнях В.І. Акімова [1, с. 112] прогалини, поновлювані в законодавчому порядку, не тотожні прогалинам, заповнення яких може бути здійснено судами за аналогією. Як приклад останніх юрист наводить випадки вирішення судами спорів, пов'язаних з договором про розподіл виграшу грошово-речової лотереї.

Трохи забігаючи вперед, відзначимо, що запропонована В.І. Акімовим класифікація прогалин на законодавчі та технічні може мати своє позитивне значення для визначення способу усунення виявленої прогалини. Зокрема, з неї випливає, що за допомогою правотворчості компетентних (законодавчих) органів можуть бути усунуті будь-які прогалини (як технічні, так і законодавчі).

Якщо ж йдеться про судові органи, то щодо прогалин, які вони повинні будуть заповнювати в процесі своєї практики, можливе використання такого правила: законодавчі прогалини можуть заповнюватись із застосуванням аналогії права, а технічні – аналогії закону. Вищезазначений автор диференціював прогалини за способом їх усунення на такі види: які заповнюються шляхом здійснення законодавцем своєї діяльності, і ті, що підлягають подоланню за допомогою застосування аналогії суб'єктом правозастосування. Прикладом законодавчої прогалини в Цивільному кодексі України може слугувати відсутність врегулювання ним договору купівлі-продажу нерухомості. Договір купівлі-продажу має доволі чітку законодавчу регламентацію, проте законодавцем не враховано особливості врегулювання таких правовідносин з приводу нерухомості, через що в разі вирішення спору стосовно цього виду правовідносин судом в останнього виникає необхідність тлумачити окремі положення Цивільного кодексу України замість того, щоб

вирішувати спір, керуючись конкретно визначеними статтями, які б передбачали специфічні особливості предмету договору, момент переходу права власності, ціни тощо. В науковій літературі неодноразово згадувалась необхідність доповнити ст. 656 ЦК України конкретизованою техніко-юридичною характеристикою нерухомості як предмету договору купівлі-продажу, зокрема: споруди, будівлі земельні ділянки, майнові комплекси підприємств тощо, що містяться у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [8, с. 190]. Велика кількість технічних прогалин у Цивільному кодексі України проявляються у судовій практиці вирішення спорів за допомогою аналогії закону. Технічні прогалини проявляють якість і рівень використання законодавчої техніки. Вчені-юристи надають таке визначення законодавчій техніці: це система правил максимально правильного і раціонального вираження норм, статей і правових інститутів у нормативних актах для досягнення бездоганності форм їхнього вираження [6, с. 34]. В разі порушення чи відсутності цих правил в нормативно-правових актах можливо зустріти багатослівність, неоднозначність, відсутність логіки у впорядкуванні змісту тощо, що є причиною виникнення прогалин та інших вад. З метою попередження виникнення технічних прогалин варто прийняти Закон України «Про нормативно-правові акти» та Закон України «Про закони і законодавчу діяльність» [19, с. 14].

Ще один різновид прогалин, пов'язаний з наявністю таких вад в законах, які унеможливають їх застосування і ведуть до їх повної бездіяльності, виділяє Л.С. Явіч, які він характеризує як «кваліфіковані дефекти» (також у подальшій літературі можна зустріти таку назву, як «злісні вади») [23, с. 24]. Ф.Р. Уранський також виділяє такий вид прогалин, але називає його «кваліфікованою прогалиною» [22, с. 56].

Крім того, згадка про прогалини, які доцільно врегулювати новим законом, змушує нас поставити питання щодо можливості існування прогалин у законодавстві, які б було неможливо заповнити в процесі правозастосування. На наш погляд, такі прогалини існують. Наведемо конкретний приклад з практики реорганізації акціонерного товариства. Болючим питанням для акціонерних товариств, створених у результаті реорганізації у формі виділення, як і для юридичних осіб будь-яких інших організаційно-правових форм, що виникли в результаті реорганізації, є неможливість здійснювати в перші дні діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до

чинного законодавства. У тому разі, коли виділеним товариствам за розподільчим балансом передаються підприємства, ці товариства стикаються з необхідністю продовження виробничого процесу без ліцензії, оскільки чинне законодавство про ліцензування встановлює імперативні вимоги щодо необхідності отримання ліцензії на певні види діяльності. Ця проблема, на наш погляд, не може бути ліквідована в судовому порядку, тобто наявна прогалина в праві не може бути заповнена за аналогією. Отже, в цьому разі ми маємо справу з ще одним різновидом прогалини – наявністю в чинному законодавстві норми, формальна присутність якої створює перешкоду на шляху звичайної господарської практики і яка не може бути нейтралізована на підставі судового рішення. Визнаючи великий ступінь відносності зарахування подібної ситуації до прогалин через дії конкретної правової норми, все ж зауважимо, що дія цієї норми за розумного підходу може бути скоригована в процесі законодавчої діяльності; тобто усунення цієї прогалини дійсно можливо тільки в законодавчому порядку. На наш погляд, саме таку ситуацію і слід вважати «кваліфікованою прогалиною» [22, с. 57–58].

Наступний різновид прогалин у законодавстві, який виділяється в літературі, – прогалини «колізійні», про які частково вже йшлося вище. Так, С.І. Вільнянський виділяє прогалини, які виникають внаслідок суперечки норм законодавства, – колізійні норми. Цей вид прогалин полягає у наявності абсолютної суперечливості норм одного або декількох нормативно-правових актів, що спричиняє неможливість їх дії і, власне, породжує прогалину [10, с. 107].

В.В. Лазарєв та О.М. Тарнопольська не заперечують можливість існування такого виду прогалин, як «колізійні прогалини», але вважають, що не варто це поняття ототожнювати з «правовими колізіями». Ці два явища – колізії і прогалини – схожі, проте не тотожні [19, с. 14]. Вони перетинаються, коли йдеться про часткове, неповне врегу-

лювання правовідносин (тут може бути наявною як прогалина, так і колізія) [21]. Ми можемо говорити про присутність прогалини лише у разі повної відсутності регулювання. Прогалина виникає там, де є радикальна суперечливість норм однакової сили, коли одна з них нівелює іншу [20, с. 4].

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Узагальнюючи все вищенаведене, перерахуємо наявні класифікації і види прогалин у цивільному законодавстві:

- залежно від погляду на необхідність врегулювання правовідносин цивільним законодавством розрізняють уявні (несправжні, тобто прогалини поза законом) і реальні (справжні, тобто в законі) прогалини в цивільному законодавстві,

- залежно від ступеня урегульованості правовідносин цивільним законодавством виділяють повні і неповні прогалини;

- залежно від моменту прийняття нормативно-правового акту цивільного законодавства прогалини поділяють на первинні і вторинні;

- залежно від причин виникнення прогалини можуть бути формальними (суб'єктивними, технічними) і матеріальними (об'єктивними, законодавчими);

- залежно від способу усунення прогалини поділяються на законодавчі і технічні.

Також є прогалини, які не поділені на класи, але виділені в окремі види, оскільки вони мають специфічні ознаки, притаманні саме даному виду. Саме такі прогалини називають «колізійні прогалини», або «кваліфікований дефект», оскільки вони утворюють нормативний вакуум в акті цивільного законодавства та зумовлюють неповноту нормативно-правового акту цивільного законодавства.

Дослідження вищенаведених класифікацій та видів прогалин цивільного законодавства дає можливість зрозуміти природу їх виникнення та надати наукове підґрунтя для визначення, дослідження та створення умов для розвитку практики застосування способів їх подолання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акимов В.И. Понятие пробела в праве. *Правоведение*. 1969. № 3. С. 110–113.
2. Алексеев С.С. Проблемы теории права. Свердловск, 1973. 396 с.
3. Алексеев С.С. Теория права. Москва : Издательство БЕК, 1995. 320 с.
4. Бачиашвили И.М., Зойдзе В.И., Капанадзе Т.Ш. и др. Актуальные проблемы советского права. Тбилиси : Мецниереба, 1988. 357 с.
5. Вильнянский С.И. Толкование и применение гражданско-правовых норм. Методические материалы ВЮЗИ. Москва, 1948. Вып. 2. С. 42–61.
6. Забигаило В.К. Проблема «пробелов в праве» (К критике буржуазной теории). Київ : Наукова думка, 1974. 136 с.
7. Иоффе О.С., Шаргородский М.Д. Вопросы теории права. Москва : Госюриздат, 1961. 381 с.
8. Калашник О.М. Види прогалин у цивільному процесуальному праві. Форум права. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_2_31.pdf.
9. Капля О. Юридична природа зобов'язань із надання інтернет-послуг. *Вісник академії управління МВС*. 2010. № 2(14). С. 83–88.

10. Клім С.І. Класифікаційна характеристика прогалін у цивільному праві України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція : зб. наук. праць*. 2010. 2012. Вип. 4. 244 с. С. 106–111.
11. Кутафін О.Е. Пробелы, аналогия и дефекты в конституционном праве. *Lex Russica*. 2007. № 4, С. 610–617.
12. Лазарев В.В. О видах пробелов в праве. *Правоведение*. 1969. № 6. С. 30–37.
13. Лазарев В.В. Пробелы в праве (Вопросы понятия пробелов и критика теорий беспробельности права). Казань : Издательство казанского университета, 1969. 95 с.
14. Михайловский И.В. Очерки философии права. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. Хрестоматия. Учеб. пособие. Москва, 1998. С. 412–432.
15. Поляник К. Договір купівлі-продажу як підстава виникнення права власності на нерухомість. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. – 2010. № 50. С. 187–195.
16. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 39. С. 181.
17. Рябова Д.Н. Пробелы в праве и способы их восполнения. Становление и развитие научных школ права в государственных университетах России: Материалы Всероссийской студенческой научно-практической конференции, 29-30 апреля 1999 г. СПб. ; Изд-во С.-Петербург, ун-та, 1999. Секционные заседания: Теория и история государства и права. Государственное право. Трудовое право, Ч. 3. С. 22–26.
18. Скакун О.Ф. Теория государства и права. Харків : Консум, 2001. 656 с.
19. Тарнопольська О.М. Види прогалін у праві. *Вісник Академії адвокатури України*. 2008. № 2. С. 10–15.
20. Тихомиров Ю.А. Юридические коллизии: власть и порядок // Государство и право. 1994. № 1. С. 3–11.
21. Тодька Ю.Н., Яворский В.Д. Выборы органов местного самоуправления: конституционно-правовой аспект [Текст] / Ю.Н. Тодька, В.Д. Яворский ; Национальная юридическая академия им. Ярослава Мудрого. Харьков : Факт, 1998. 159 с.
22. Уранский Фарид Рубинович. Пробелы в праве и способы их восполнения в правоприменительной деятельности : диссертация ... кандидата юридических наук : 12.00.01. Москва, 2005. 192 с.
23. Явич Л.С. Проблемы правового регулирования советских общественных отношений. Москва : Госюриздат. 1961. 172 с.

Завальнюк Сергій Володимирович

КЛАСИФІКАЦІЯ І ВИДИ ПРОГАЛІН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

У статті визначено класифікації і види прогалін у цивільному законодавстві України. Запропоновано та обґрунтовано виділення окремих класифікацій та видів прогалін у цивільному законодавстві. Також у праці досліджено правову природу, причини виникнення різних видів прогалін у цивільному законодавстві, їхній вплив на динаміку перебігу цивільних правовідносин.

Ключові слова: акт цивільного законодавства, законодавство, прогаліни в цивільному законодавстві, цивільне законодавство, уявні прогаліни, реальні прогаліни, повні прогаліни, неповні прогаліни, первинні прогаліни, вторинні прогаліни, формальні прогаліни, матеріальні прогаліни, законодавчі прогаліни, технічні прогаліни, нормативний вакуум в акті цивільного законодавства, неповнота нормативно-правового акту цивільного законодавства, колізійні прогаліни, кваліфікований дефект.

Завальнюк Сергей Владимирович

КЛАССИФИКАЦИИ И ВИДЫ ПРОБЕЛОВ В ГРАЖДАНСКОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

В статье определены классификации и виды пробелов в гражданском законодательстве Украины. Предложено и обосновано выделение отдельных классификаций и видов пробелов в гражданском законодательстве. Также в работе исследована правовая природа, причины возникновения различных видов пробелов в гражданском законодательстве, их влияние на динамику течения гражданских правоотношений.

Ключевые слова: акт гражданского законодательства, законодательство, пробелы в гражданском законодательстве, гражданское законодательство, мнимые пробелы, реальные пробелы, полные пробелы, неполные пробелы, первичные пробелы, вторичные пробелы, формальные пробелы, материальные пробелы, законодательные пробелы, технические пробелы, нормативный вакуум в акте гражданского законодательства, неполнота нормативно-правового акта гражданского законодательства, коллизионные пробелы, квалифицированный дефект.

Zavalniuk Serhii

CLASSIFICATIONS AND TYPES OF GAPS IN CIVIL LEGISLATION

A relevant and practically significant issue remains the classification of gaps in civil legislation. As noted by A.N. Kalashnik, highlighting certain types of gaps with the aim of understanding them more deeply, finding out the reasons for their appearance, and then overcoming or eliminating them, will improve the legislative process, improve the rule-making technique of legislative acts, and ensure legality in the implementation of norms. From the point of view of improving legal regulation, it is important to solve the problem of classification of gaps in the legislation and their criteria, since depending on whether the gaps belong to a particular class (type), the question, methods and methods of overcoming them by law enforcement entities are solved differently, in particular public authorities.

The research of the legal nature of classifications of types of gaps in civil legislation was investigated one way or another in their works: Akimov V.I., Alekseev S.S., Viliyansky S.I., Zabigailo V.K., Ioffe O.S., Kalashnik V. M., Kaplya A., Klim, S.I., Kutafin O.E., Lazarev V.V., Mikhailovsky I.V., Polyaniuk K., Ryabova D.N., Skakun O.F., Tarnopolskaya, A.N.,

Tikhomirov Yu.A., Todyka Yu.N., Yavorsky V.D., Uransky F.R., Yavich L.S. and many others. However, the vast majority of these authors, exploring the issue of classifications of types of gaps, almost always identify the concept of gaps in law and gaps in legislation. Also, most of these authors almost did not consider the civil law aspect of the question, which makes this article even more relevant.

The article defines the classifications and types of gaps in the civil legislation of Ukraine. The author proposes and substantiates the allocation of individual classifications and types of gaps in civil law. Also, the work explores the legal nature, the causes of various types of gaps in civil law, their impact on the dynamics of the course of civil relations.

Key words: civil law act, legislation, gaps in civil legislation, civil legislation, imaginary gaps, real gaps, full gaps, incomplete gaps, primary gaps, secondary gaps, formal gaps, material gaps, legislative gaps, technical gaps, regulatory vacuum in act of civil law, incompleteness of a normative legal act of civil law, conflict gaps, qualified defect.